

Međunarodna povelja o zaštiti i restauraciju spomenika i područja

"Venecijanska povelja"

Venecija, 31 maj 1964.godine

Prožeti porukama prošlosti, istorijski spomenici mnogih generacija ostaju do današnjih dana živi svjedoci njihove vijekovima stare tradicije. Ljudi postaju svjesniji jedinstva ljudskih vrijednosti i posmatraju drevne spomenike kao zajedničko nasljeđe. Shvaćena je i zajednička odgovornost da se ono sačuva za buduće generacije. Naša dužnost je da ih predamo u punom bogatstvu njihove autentičnosti.

Od suštinske je važnosti da se na međunarodnom planu usaglase i postave principi na kojim počivaju zaštita i restauracija istorijskih građevina, gdje bi svaka zemlja bila odgovorna za primjenu ovog plana u okviru sopstvene kulture i tradicije.

Definišući ove osnovne principe po prvi put, *Atinska Povelja* (1931. godine) doprinijela je razvoju širokog međunarodnog pokreta koji se konkretizovao u nacionalnim dokumentima, u radu ICOM-a i UNESCO-a i osnivanju *Međunarodnog centra za proučavanje zaštite i restauracije kulturnih dobara* od strane UNESCO-a. Proširena je svijest i kritičko proučavanje problema koji su postajali kompleksniji i raznovrsniji; sada je došlo vrijeme da se *Povelja* preispita kako bi se detaljno ispitali principi koje sadrži i da bi se njen opseg proširio kroz jedan novi dokument.

Shodno tome, na // *Međunarodnom kongresu arhitekata i tehničara istorijskih spomenika*, koji je održan u Veneciji od 25.do 31. maja 1964. usvojen je sljedeći tekst:

DEFINICIJE

Član 1.

Koncept istorijskog spomenika obuhvata ne samo pojedina arhitektonska djela, već i urbane ili ruralne ambijente za koji se utvrdi da predstavlja dokaz određene civilizaciji, značajnog razvoja ili istorijskog događaja. Ovo se ne odnosi samo na velika umjetnička djela već i na skromnije radove iz prošlosti koji su vremenom stekli kulturni značaj.

Član 2.

Zaštita i restauracija spomenika mora se koristiti svim naukama i tehnikama koje mogu doprinijeti proučavanju i čuvanju arhitektonskog nasljeđa.

Član 3.

Namjera zaštite i restauracije spomenika jeste da se očuvaju kako kao umjetnička djela, tako i kao istorijski dokazi.

ZAŠTITA

Član 4.

Od suštinske važnosti za zaštitu spomenika jeste da se redovno održavaju.

Član 5.

Zaštita spomenika uvijek je lakša kada se koriste u društveno korisne svrhe. Takva namjena je stoga poželjna, ali ona ne smije da promjeni osnovu ili dekoraciju građevine. Jedino u okviru ovih ograničenja mogu biti planirane i dozvoljene modifikacije koje zahtijevaju promjenu funkcije.

Član 6.

Zaštita nekog spomenika podrazumijeva očuvanje njegovog srazmjernog okruženja. Gdje god postoji tradicionalni ambijent, treba ga očuvati. Ne smije se dozvoliti izgradnja novih građevina, rušenje ili izmjene koje bi promijenile odnos gabarita ili boja.

Član 7.

Spomenik je neodvojiv od historije o kojoj svjedoči i okruženja u kome postoji. Izmještanje spomenika ili njegovih dijelova nije dozvoljeno, osim kada je to opravdano nacionalnim ili međunarodnim interesima od najvišeg značaja.

Član 8.

Skulpture, slike ili dekoracije koje su sastavni dio spomenika mogu biti uklonjene sa njega jedino ako je to jedini način da se obezbijedi njihova zaštita.

RESTAURACIJA

Član 9.

Proces restauracije je visoko specijalizovana aktivnost. Njen cilj je da očuva i otkrije estetske i historijske vrijednosti spomenika, a zasnovana je na poštovanju originalnog materijala i autentičnih dokumenata. Restauracija se mora zaustaviti kada se počne sa pretpostavkama, i u tom slučaju, svi neophodani dodatni radovi moraju se razlikovati od arhitektonske kompozicije i moraju imati savremeni pečat. U svakom slučaju restauraciji moraju prethoditi i pratiti je arheološke i historijske studije spomenika.

Član 10.

Kada se pokaže da tradicionalne tehnike nijesu adekvatne, konsolidacija se može postići upotrebom bilo koje moderne tehnike zaštite i izgradnje, čija je efikasnost pokazana kroz naučne podatke i dokazana iskustvom.

Član 11.

Mora se poštovati doprinos svih perioda u izgradnji spomenika, pošto jedinstvenost stila nije cilj restauracije. Kada građevina sadrži radove dodate kroz različite periode, otkrivanje originalnog stanja opravdano je samo u izuzetnim okolnostima, i kada je ono što se uklanja manje vrijedno, podaci koji se objelodanjuju od velike historijske, arheološke i estetske vrijednosti, a njeno stanje očuvanosti dovoljno dobro da se opravda takva aktivnost. Ocjena značaja ovih elemenata i odluka o tome što može biti uništeno, ne smije biti samo na pojedincu koji je zadužen za posao.

Član 12.

Zamjena djelova koji nedostaju mora se uklapati harmonično sa cjelinom, ali u isto vrijeme mora se razlikovati od originala tako da restauracija ne iskrivi umjetničke ili istorijske dokaze.

Član 13.

Dogradnje nisu dozvoljene, osim ukoliko ne umanjuju vrijednost interesantnih dijelova građevine, njenog tradicionalnog okruženja, ravnotežu njene kompozicije i njen odnos sa okolinom.

ISTORIJSKA PODRUČJA

Član 14.

Mjesta na kojima se nalaze spomenici moraju biti predmet posebne pažnje, kako bi se očuvao njihov integritet i osiguralo da su oni objašnjeni i predstavljeni na odgovarajući način. Posao na zaštiti i restauraciji takvih područja trebalo bi da bude inspirisan principima koji su iznijeti u prethodno navedenim članovima.

ISKOPAVANJA

Član 15.

Iskopavanja treba vršiti u skladu sa naučnim standardima i preporukama koje definišu međunarodne principe koje treba primijeniti u slučaju arheoloških iskopavanja koje je usvojio UNESCO 1956. godine.

Ruševine se moraju održavati i moraju se preduzeti mjere za trajnu konzervaciju i zaštitu arheoloških karakteristika i otkrivenih objekata. Takođe, moraju se preduzeti sve mjere da se omogući razumijevanje spomenika, da se otkrije a da se njegovo značenje nikada ne iskrivi.

Međutim, svi radovi na rekonstrukciji moraju unapred biti definisani. Jedino je dozvoljena anastilozna, tj. ponovno slaganje postojećih ali raščlanjenih dijelova. Materijal koji se koristi za spajanje trebalo bi da je uvijek prepoznatljiv, a njegova količina treba da bude najmanja moguća dovoljna da osigura zaštitu spomenika i ponovno uspostavljanje njegovog oblika.

PUBLIKACIJA

Član 16.

U svim poslovima zaštite, restauracije ili iskopavanja trebalo bi uvijek da postoji precizna dokumentacija u obliku analitičkih i kritičkih izvještaja, ilustrovanih crtežima i fotografijama.

Oni treba da sadrže sve faze poslova čišćenja, statičke sanacije, preuređenja i integracije kao i tehničke i oblikovne karakteristike identifikovane tokom radova. Ove izvještaje treba smjestiti u arhiv neke javne institucije i učiniti ih dostupnim istraživačima. Preporučljivo je da izvještaj bude publikovan.

Sljedeće osobe učestvovala su u radu Komiteta na izradi predloga *Međunarodne povelje za konzervaciju i restauraciju spomenika*:

g-din Piero GAZZOLA, predsjednik (Italija)

g-din Raymond LEMAIRE, izvještač (Belgija)

g-din Jose BASSEGODA-NONELL (Španija)
g-din Luis BENAVENTE (Portugal)
g-din Đurđe BOŠKOVIC (Jugoslavija)
g-din Hiroshi DAIFUKU (UNESCO)
g-din P.L. DE VRIEZE (Holandija)
g-din Harald LANGBERG (Danska)
g-din Mario MATEUCCI (Italija)
g-din Jean MERLET (Francuska)
g-din Carlos FLORES MARINI (Meksiko)
g-din Roberto PANE (Italija)
g-din S.C.J. PAVEL (Čehoslovačka)
g-din Paul PHILIPPOT (ICCROM)
g-din Victor PIMENTEL (Peru)
g-din Harold J. PLENDERLEITH (ICCROM)
g-din Deoclecio REDIG DE CAMPOS (Vatikan)
g-din Jean SONNIER (Francuska)
g-din Francois SORLIN (Francuska)
g-din Eustathios STIKAS (Grčka)
g-đa Gertrud TRIPP (Austrija)
g-din Jan ZACHWATOVICY (Poljska)
g-din Mustafa S. ZBISS (Tunis)